

RECERCA JOVE

Estudi d'un canvi lingüístic en curs: obertura de la vocal -a a Rossell i la Sénia

Guillem Caballer Mayo

Treball de recerca 2n Batxillerat

Tutor: Vicent Caballer

Departament de Llengües

Curs 2012-2013

IES la Sénia

Introducció

En el marc de la variació lingüística, em proposo estudiar un fenomen de canvi lingüístic que es produeix al meu voltant. Per tant, la meua recerca –de la qual aquí presento un resum– se situarà en el camp dels canvis fonètics i intentaré reforçar-la amb l'ajut de la fonètica acústica i de les eines informàtiques per analitzar els fenòmens de la parla. Com diu el títol d'aquest article, treballaré sobre la variació del so –[a] en relació als parlants de Rossell i la Sénia.

El fet de treballar com a variables geogràfiques les poblacions de Rossell, el poble on visc, i la Sénia, on he estudiat, penso que li dona un interès especial, pel fet de tractar-se d'un territori de parla de transició del nord-occidental al valencià, una zona, per tant, decisiva per entendre la unitat de la llengua de Salses a Guardamar i de Fraga a l'Alguer.

1.- Marc teòric

Els estudiosos de tots els temps sempre han dit que totes les coses de l'univers estan permanentment sotmeses al canvi. El llenguatge també es troba sotmès a aquest dinamisme. Un text literari de fa quatre-cents anys, per exemple, ens pot costar d'entendre, encara que en aquella època el seu autor procurés escriure'l de forma clara. És curiós com encara actualment moltes persones veuen malament els canvis dins de les llengües i els atribueixen a una manca de cura, a la peresa o a la ignorància, però en realitat tot resulta d'una evolució constant de les coses.

"Tots els estudis sobre variables lingüístiques demostren que la base del canvi lingüístic es troba en la variació que hi ha a l'interior de cada llengua."

En general, tots els estudis sobre variables lingüístiques demostren que la base del canvi lingüístic es troba en la variació que hi ha a l'interior de cada llengua, condicionada per factors individuals o socioculturals. Per raons que no tenen res a veure amb la lingüística, aquestes variables reben una valoració social que les assenyala com a trets distintius d'un grup social i passen a formar part del coneixement que els usuaris tenen de la seua llengua. A partir d'aquest moment, es poden generalitzar al conjunt del lèxic i de la comunitat de parla, i formen part del sistema de la llengua. Així, el canvi fonètic s'origina a partir d'un nombre reduït de paraules i es generalitza a d'altres unitats lèxiques. Durant aquest procés de generalització, impulsat bàsicament per factors d'edat, sexe i valoració social, existeix un alt grau d'irregularitat i de variabilitat, de manera que la regularitat total només es dona al final.

Finalment, cal tenir en compte que la motivació social pot ajudar a explicar la difusió del canvi, però no pot justificar-ne el naixement.

2.- Els estudis sobre la variable lingüística a la Sènia i Rossell. Les parles locals

A través d'un estudi previ sobre els diferents trets lingüístics de Rossell i la Sènia, podem dir que hi ha molt poques diferències. A Rossell, la -A àtona final llatina ha donat -/e/. Però la seua realització presenta un grau de centralització, tendeix lleugerament cap a -/a/. No consta que hi haja cap vacil·lació ni hi ha cap altre exemple de pronunciacions diferents. Quasi totes les característiques lingüístiques es repeteixen als dos pobles².

3.- Hipòtesis de treball

Em plantejo si realment hi ha algun canvi lingüístic entre la zona de Rossell i la Sènia concretant amb la vocal -[a] àtona. També si aquest canvi té relació amb les franges d'edat o no. La qüestió de sexe també podria estar identificada, encara que penso que si un dialecte té unes característiques fòniques concretes, la realització d'aquestes serà la mateixa en un home i una dona. Una altra de les variables a estudiar seria la formació de cada subjecte. Investigaré si el nivell d'estudis té relació amb la pronunciació de cadascú.

4.- Treball de camp

4.1.- Metodologia

D'acord amb la metodologia de William Labov³, el meu treball de camp seguirà els següents passos:

A. Caracterització de la parla tradicional a partir d'entrevistes antigues:

- Anàlisi sonogràfica de fragments d'aquestes entrevistes
- Determinació de les característiques particulars del so -/a/ final

B. Determinació de la situació actual en la pronúncia d'aquest so: mitjançant l'elaboració d'un qüestionari a partir del qual s'ha realitzat una enquesta

Pel que fa a les entrevistes per caracteritzar les vocals finals àtones en la gent més vella, he utilitzat les enregistrades al novembre de 1988 com a part d'un treball universitari. Els informants eren: Liberto Jornet Vidal (la Sènia, 1925), empresari del moble jubilat i Macià Ramon Caballer Pla (Rossell, 1901) llaurador jubilat. Els informants joves han estat Núria Messeguer

Ferrer (la Sènia, 1995) i Morgana Domínguez Muñoz. (Rossell, 1995) estudiants. L'informant de les entrevistes de mitjana edat ha estat Evaristo Martí Vilaró (Rossell, 1959), empresari. Per tal de caracteritzar científicament la parla tradicional, els enregistraments digitalitzats han estat introduïts al programari PRAAT (en holandès 'parla')⁴.

Pel que fa a les enquestes (realitzades a la Sènia i a Rossell els dies 14 i 15 de desembre de 2012), en primer lloc he realitzat un qüestionari que conté un full amb imatges que requereixen la pronunciació de la -/a/ àtona: *Sènia, terra, casa, llengua, roja, porta*. El tractament de les dades ha estat realitzat mitjançant el programari Excel 2007 de Microsoft i els seus filtres automàtics.

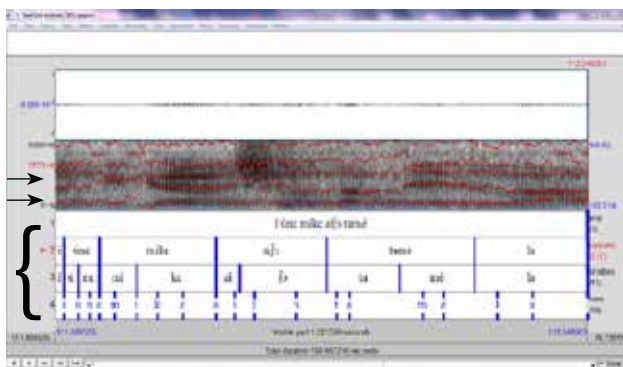
4.2.- Estudi de Fonètica acústica

Es fa una anàlisi acústica mitjançant l'opció *text grid* de PRAAT aplicada a espectrogrames, per tal d'identificar-hi els diversos mots, síl·labes i sons. Comentaré les diferències que hi ha entre un so i un altre, d'acord amb les dades dels formants. He utilitzat petits fragments d'entrevistes a diferents persones de les tres franges d'edat (joves, edat intermèdia i vells). S'observarà la diferència entre la [a] i la [ɛ], més freqüent en la franja dels vells.

1.- Franja d'edat intermèdia

Informant: Evaristo Martí Vilaró (Rossell, 1958)

Fragment de text oral: (...) Això ja ve de l'origen, quan es van plantar, ja fa molts anys, si llegiu **una mica això tamé** la història, vull dir, això ja ve des de èpoques remotes (...). Durada: 1,22156 segons

Aquesta impressió mostra un sonograma de banda ampla que pot representar la complexitat de sons de

1 PRADILLA, Miquel Àngel (1990). "La nostra parla" dins DD.AA: *Rossell 750 anys*. Ed. Grup d'Estudis "Rossell 750 Aniversari". Rossell.

2 GRAU, Ferran; PRADILLA, Miquel Àngel (2005) *Rossell*. Onada edicions, Biblioteca Cruïlla, 1. Benicarló; ALMUNI, Victòria; BALLESTER, Marutxi; ANDREU, Manolo [COORDS.] (2009). *La Sènia. Societat i economia*. Onada edicions, Biblioteca Cruïlla, 4. Benicarló.

3 LAVOB, William (1994). *Principios del cambio lingüístico* Vol.1. Editorial Gredos. Biblioteca románica hispánica. Madrid.

4 Programa de tractament de veu per excel·lència, creat per Paul Boersma i David Weenink, membres de Phonetic Sciences de la Universitat d'Amsterdam, expressament per a estudis de fonètica experimental. M'he familiaritzat amb el seu ús mitjançant el manual de Domingo Román Montes de Oca (*Manual Básico de PRAAT*. Laboratorio de Fonética – Facultad de Letras de la Universidad Pontificia Católica de Chile).

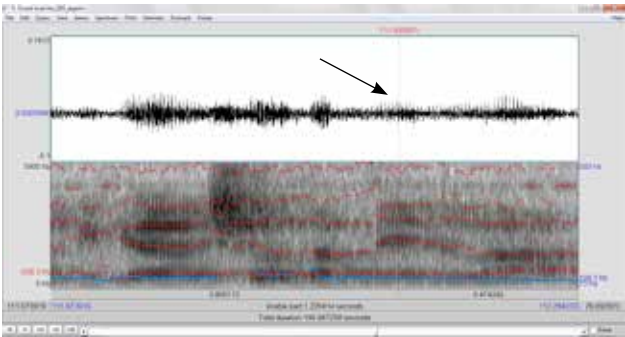
la veu humana. Els punts rojos són els que delimiten les freqüències dels formants. Els formants són les ressonàncies del tracte vocal: el primer (F1) representa l’obertura vocàlica i el segon (F2) representa el grau d’avançament o endarreriment del punt d’articulació.

Com podem observar, el *text grid* creat manualment i marcat amb clau, assenyalava amb precisió la posició dels sons a l’espectrograma.

En relació a les freqüències dels sons, distribuïts pels diferents formants, sabem que s’ajusten perfectament al quadre comparatiu que ens mostra Martínez Celdrán i que ens serveix de referència.

	Formant 1	Formant 2
[a]	580,41	1367,05
[ɛ]	601,88	1612,96
[e]	564,59	1877,05

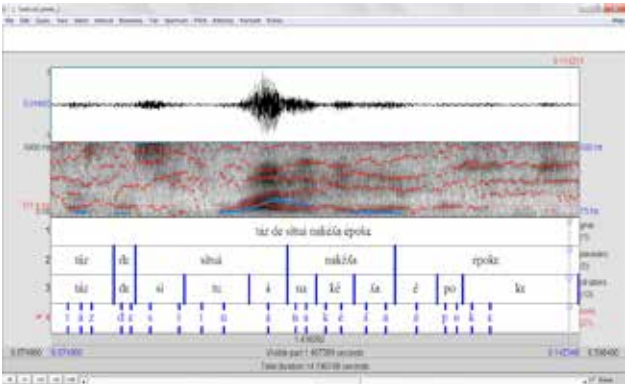
S’aprecia amb claredat la realització de les –[ɛ] perfectament diferenciada del fonema /a/ en altres posicions.

En aquesta impressió de pantalla es pot observar la línia de punts rojos que mostra els valors de freqüències corresponents als formants de cada so. Però, a més, el programa facilita tot el feix de valors dels diversos formants per a un segment de parla seleccionat. Llavors és possible calcular les freqüències mitjanes de cada so i en cada formant.

2.- Franja d’edat avançada

Informant: Liberto Jornet Vidal (la Sènia, 1925)
Fragment de text oral: (...) *Allí va ser la primera fàbrica que va treballar el moble. Era molt diferent el treball. De lo que fan les fàbriques d’avui en dia a allò, pos és de risa. Però és que **t’has de situar en aquella època*** (...). Durada: 1,43929 segons

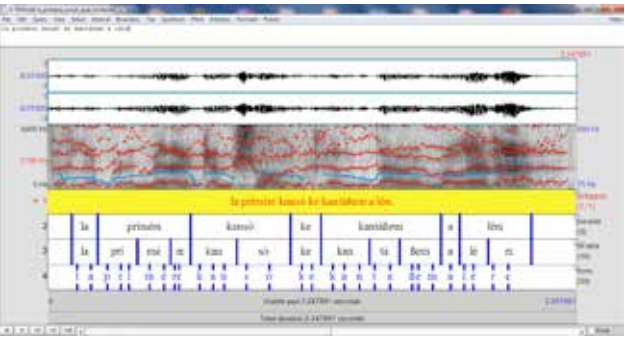

	Formant 1	Formant 2
[a]	788,71	1418,16
[ɛ]	533,95	1884,32
[e]	591,43	1660,73

S’observa la diferència en la pronunciació dels tres sons. Les freqüències obtingudes són molt semblants a les de la gravació anterior i confirmen l’existència de la pronúncia tradicional –[e].

3.- Franja d’edat avançada

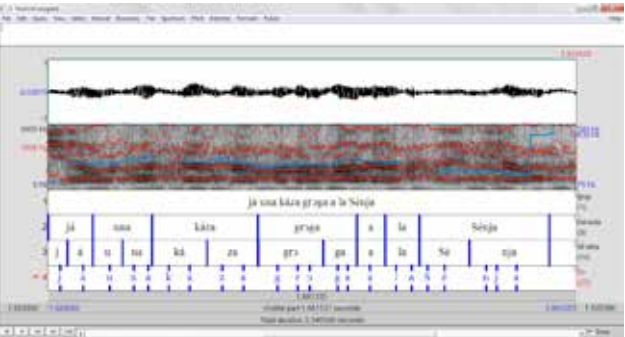
Informant: Macià Ramon Caballer Pla (Rossell, 1901)
Fragment de text oral: (...) *Pos esta cançó, això, la cantàvem quan anàvem a batre. **La primera cançó que cantàvem a l’era, era esta*** (...). Durada: 2,24789 segons

	Formant 1	Formant 2
[a]	576,86	1693,32
[ɛ]	506,23	1769,34
[e]	471,22	1559,45

4.- Franja d’edat jove

Informant: Morgana Domínguez Muñoz (Rossell, 1995)
Text oral: ***Hi ha una casa groga a la Sènia.*** Durada: 1,88153 segons

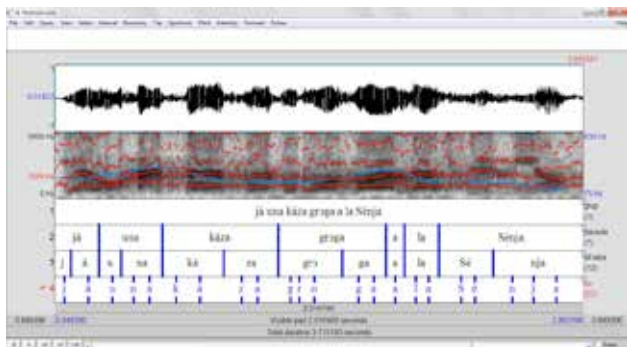
	Formant 1	Formant 2
[a]	823,66	1643,07
[ɛ]	-	-
[e]	860,04	1594,30

S'observa que en la pronunciació dels joves no hi ha -[ɛ]. Pel que fa a [a] i [e], tenen un número de freqüències major que els altres informants de diferent edat.

5.- Franja d'edat jove

Informant: Núria Messeguer Ferrer (la Sénia, 1995)

Text oral: **Hi ha una casa groga a la Sénia.** Durada: 2,01619 segons

	Formant 1	Formant 2
[a]	878,52	1639,98
[ɛ]	-	-
[e]	900,24	2108,99

S'observa, igual que a l'anterior, que no hi ha pronunciació -[ɛ].

4.3.- Anàlisi de la mostra obtinguda per enquestes

La mostra és bastant representativa a les dos poblacions. A Rossell, de 1.200 habitants, van ser enquestades 40 persones i a la Sénia de 6.000 habitants també n'he enquestat 40. Entre aquestes persones enquestades, he tingut en compte diferents vessants: l'edat, el sexe, els estudis, llengües paternes i maternes... He procurat que el nombre de representants de cada tipus fóra al més equilibrat possible.

Distribució de la mostra

Per sexes, la mostra va distribuir al voltant del 50 % entre homes i dones tant a la Sénia com a Rossell. Les franges d'edat amb més enquestats són les que corresponen als més joves i als més grans. En aquestes franges és on espero comprovar que hi ha un cert canvi lingüístic. Com que el resultat s'expressarà sempre en percentatges, aquesta major quantitat de persones enquestades el farà més fiable. A causa d'aquesta distribució per edats, hi ha un nombre més elevat de persones amb estudis primaris, ja que moltes d'aquestes persones no van tenir oportunitat de cursar una educació com l'actual. La mostra de la Sénia és pràcticament igual que la de Rossell.

Distribució de la mostra per actitud lingüística a Rossell

Pel que fa a l'actitud lingüística, s'observa una gran diferència entre Rossell i la Sénia: a Rossell els resultats

mostren que una gran part dels homes contestarien en castellà, a una pregunta feta també en castellà en una conversa espontània; en canvi, aquest nombre és menor en les dones, entre les quals predomina la indiferència. En relació a la resposta en català, veiem que els dos gèneres han obtingut un resultat molt baix. En canvi a la Sénia la resposta predominant seria en català. Aquest fet pot ser explicat pel sentiment nacionalista que s'endevina per la Sénia. En general, és una manera de veure les coses més estesa a Catalunya que al País Valencià. Així mateix, pel que fa al castellà i l'opció indiferent, trobem que tenen resultats bastant baixos.

"Pel que fa a l'actitud lingüística, s'observa una gran diferència entre Rossell i la Sénia."

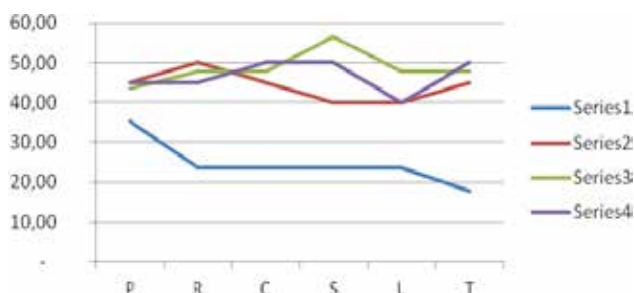
4.4.- Anàlisi dels resultats

Sempre que ha estat possible, he establert una comparació entre les dades de la Sénia i Rossell que, com es podrà comprovar, presenten diferències ben marcades per causes diverses. Tot i pertànyer a una mateixa realitat cultural, es tracta de pobles situats en zones administratives diferents (Catalunya i País Valencià), que posseeixen governs ben diferents i polítiques lingüístiques també diverses. Això amb el temps ha pogut determinar la manera de veure la llengua dels parlants d'un i altre poble i, per tant, ha d'influir per força en els resultats del meu treball.

En tot l'apartat d'anàlisi dels resultats, les etiquetes "Sèrie 1, 2", etc. assignades a cada fila de les taules de dades, identifiquen aquestes files amb els colors corresponents dels gràfics. Les inicials majúscules són les de les paraules obtingudes durant les enquestes.

Desviament de la pronúncia entre homes i dones a Rossell i a la Sénia

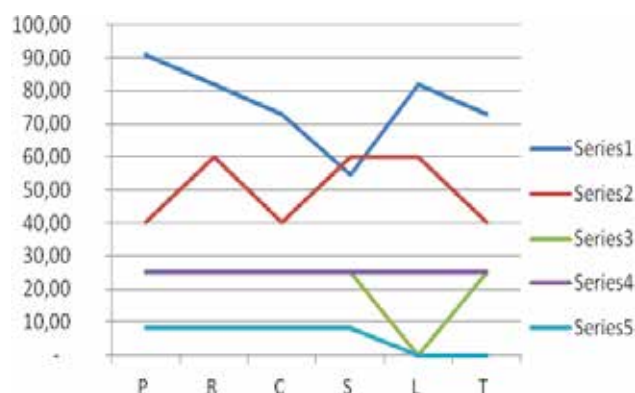
	P	R	C	S	L	T
Homes R	6	4	4	4	4	3
Sèrie 1	% 35,29	23,53	23,53	23,53	23,53	17,65
Dones R	9	10	9	8	8	9
Sèrie 2	% 45,00	50,00	45,00	40,00	40,00	45,00
Homes LS	10	11	11	13	11	11
Sèrie 3	% 43,48	47,83	47,83	56,52	47,83	47,83
Dones LS	9	9	10	10	8	10
Sèrie 4	% 45,00	45,00	50,00	50,00	40,00	50,00

La taula anterior presenta els valors de les persones enquestades que s'han allunyat de la pronunciació [ɛ] esperada segons els trets dialectals que descriuen el parlar de Rossell i la Sènia. Pel que fa a Rossell, clarament els homes tendeixen a mantenir-se dins de la norma. Les dones, en canvi, tenen més tendència al canvi lingüístic. Això refuta una de les meues hipòtesis; però no és ben bé així pel que fa a la Sènia, on la distribució de desviaments per sexes és molt irregular: en uns casos els homes són més innovadors i en d'altres ho són més les dones.

Desviament de la pronúncia per franges d'edat a Rossell

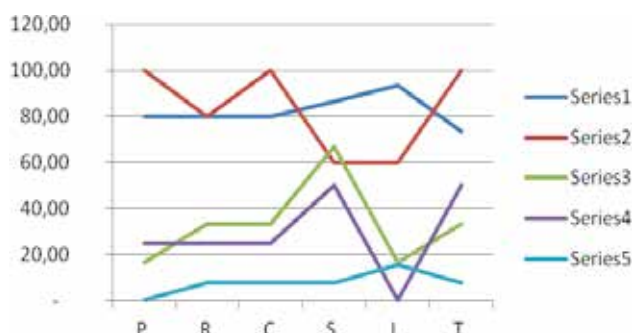
Rossell	Total	P	R	C	S	L	T
12-20	11	10	9	8	6	9	8
Sèrie 1	%	90,91	81,82	72,73	54,55	81,82	72,73
21-30	5	2	3	2	3	3	2
Sèrie 2	%	40,00	60,00	40,00	60,00	60,00	40,00
31-40	4	1	1	1	1	-	1
Sèrie 3	%	25,00	25,00	25,00	25,00	0	25,00
41-50	4	1	1	1	1	1	1
Sèrie 4	%	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00
+50	12	1	1	1	1	-	-
Sèrie 5	%	8,33	8,33	8,33	8,33	0	0

Desviament de la pronúncia per franges d'edats a la Sènia

La Sènia	Total	P	R	C	S	L	T
12-20	15	12	12	12	13	14	11
Sèrie 1	%	80,00	80,00	80,00	86,67	93,33	73,33
21-30	5	5	4	5	3	3	5
Sèrie 2	%	100,00	80,00	100,00	60,00	60,00	100,00
31-40	6	1	2	2	4	1	2
Sèrie 3	%	16,67	33,33	33,33	66,67	16,67	33,33
41-50	4	1	1	1	2	-	2
Sèrie 4	%	25,00	25,00	25,00	50,00	0	50,00
+50	13	-	1	1	1	2	1
Sèrie 5	%	0	7,69	7,69	7,69	15,38	7,69

“La qüestió de la situació geogràfica, no ha influït molt, ja que en els dos pobles han sortit (més o menys) els mateixos resultats.”

Les dos taules anteriors mostren els valors referits a les pronunciacions innovadores per franges d'edat. Primerament es pot comprovar que la gent més jove tendeix a innovar en la pronúncia amb valors d'innovació que van del 80% al 93% de la mostra, cosa que ens apropa molt a la totalitat de la població. Així mateix, el grup de 21-30 també tendeix a endarrerir més la pronunciació (en aquest cas, els nombres absoluts són baixos ja que les persones enquestades d'aquest grup d'edat a Rossell només van ser cinc). El grup dels 31-40 ja tendeix a realitzar la pronúncia pròpia esperada al territori i per acabar, en el grup de la gent gran he obtingut uns resultats claríssims pels quals quasi bé tothom realitza la pronunciació esperada. En la franja d'edat més avançada, només s'allunyen de la pronunciació esperada percentatges entre un 0% i un 8%, una quantitat de població mínima.

En relació a la gent de la Sènia, els resultats són pràcticament paral·lels als de Rossell. En la franja de més edat i en les dos franges joves els resultats són quasi idèntics. Només en les franges intermèdies s'observen diferències, però aquestes semblen poc importants.

És curiós com en aquest darrer gràfic observem que per a les franges entre 31 i 50 anys existeix una diferència molt gran entre els resultats de la paraula *Sènia* i els de *llengua*. Per a la primera la innovació se situa entre el 50% i el 66% dels enquestats, mentre que en la segona paraula la realització final oberta es d'un 16% o no existeix. Pel que fa a les altres paraules, no hi trobem pràcticament diferències remarcables.

Aquest resultat ja és clau. Podem confirmar una altra de les hipòtesis del treball: el canvi lingüístic que analitzem es produeix als dos pobles de forma paral·lela pel que fa a les edats de la població.

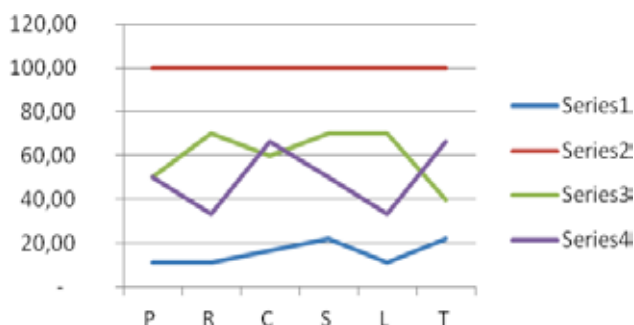
Desviament de la pronúncia per estudis a Rossell

Rossell	Total	P	R	C	S	L	T
Primaris	17	2	1	2	3	2	-
Sèrie 1	%	11,76	5,88	11,76	17,65	11,76	0
ESO	6	6	5	5	4	6	5
Sèrie 2	%	100,00	83,33	83,33	66,67	100,00	83,33
Batx./FP	8	6	7	5	4	5	6
Sèrie 3	%	75,00	87,50	62,50	50,00	62,50	75,00
Superiors	6	1	2	1	1	1	1
Sèrie 4	%	16,67	33,33	16,67	16,67	16,67	16,67

Desviament de la pronúncia per estudis a la Sénia

La Sénia	Total	P	R	C	S	L	T
Primaris	18	2	2	3	4	2	4
Sèrie 1	%	11,11	11,11	16,67	22,22	11,11	22,22
ESO	9	9	9	9	9	9	9
Sèrie 2	%	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Batx./FP	10	5	7	6	7	7	4
Sèrie 3	%	50,00	70,00	60,00	70,00	70,00	40,00
Superiors	6	3	2	4	3	2	4
Sèrie 4	%	50,00	33,33	66,67	50,00	33,33	66,67

Una de les variables que més cal tenir en compte és la del nivell d'estudis. La població amb estudis primaris és, per força, una població vella, que coincidiria, en una majoria, amb la franja de més edat de les taules anteriors. Així, en aquesta franja es donen els percentatges més baixos d'innovació, mentre que els estudis secundaris registren els percentatges més elevats d'obertura vocàlica ja que corresponen també a la franja d'edat més jove. Per tant, els resultats d'aquestes últimes taules confirmen el que ja havia comentat en les anteriors.

En relació als resultats obtinguts a la Sénia, els resultats quasi bé no varien dels de Rossell. La gent que ha cursat estudis primaris, continua sent la gent major de 41-50 anys generalment. Així mateix, això correspon al fet que aquest grup de gent realitzi la pronunciació

esperada. Entrant en el grup d'ESO i Batxillerats o Cicles, corresponen a la gent més jove. Això vol dir que aquest grup de gent no realitza la pronunciació esperada, sinó que tendeix a l'obertura. Finalment, el grup d'estudis superiors correspon a gent d'edats diverses: si comparem els seus resultats amb els del nivell corresponent de Rossell, veiem que a la Sénia el grau d'innovació dels titulats superiors és més alt. Això es podria explicar, possiblement, per la presència de molta població castellanoparlant a la Sénia, fet que quasi no es dona a Rossell. A més, aquest fet produeix moltes més situacions de bilingüisme individual, que podria també contribuir a aquests resultats. Però sobre aquesta qüestió i sobre la relació d'aquests dos fenòmens no tinc dades per poder-les contrastar. Només és una suposició.

5.- Conclusions

- En les dos poblacions, els joves pronuncien el fonema /a/ de manera més oberta [a] que la gent gran [ɛ].

Les diferències entre les franges d'edat més extremes són altíssimes. Les franges intermèdies presenten més irregularitat.

- Es produeix, efectivament, una diferència de tendència a la innovació entre els dos sexes en les dos poblacions.

- Podem afirmar, sens dubte, que les dones són les portadores del canvi, les que tenen més tendència a sortir de la pronunciació esperada.

- La qüestió de la situació geogràfica, no ha influït molt, ja que en els dos pobles han sortit (més o menys) els mateixos resultats. Per tant, la hipòtesi de la diferència de realitzacions segons el poble queda refutada. Això m'ha sorprès molt, especialment en haver comprovat les diferències en l'actitud lingüística entre un poble i l'altre.

- El canvi que es produeix en diferents sons es pot observar mitjançant la posició dels formants en el sonograma. L'anàlisi dels segments de parla m'han fet observar unes diferències acústiques que, a simple vista, era incapaç de captar. Molt sovint el que pensava que sentia no es corresponia amb les dades sonogràfiques.

- Tot això em fa pensar que no hi ha cap dada completament fiable si prèviament no s'ha sotmès a una anàlisi acústica.

- Entre les dificultats que he tingut a l'hora de la realització del treball, la més significativa ha estat l'anàlisi dels sons mitjançant el programa PRAAT. A més de ser un treball molt lent, he necessitat molt de temps per agafar pràctica amb aquest programari.

- Acabat el treball, milloraria una part important. A l'hora de realitzar les enquestes, hagués estat bé poder gravar les frases de tots els informants, però aquest procés m'hauria ocupat un temps excessiu per a l'abast que li he donat al treball.

Finalment, aquest tipus de recerca no es pot donar per tancat només amb aquestes conclusions. El que hauríem de fer d'aquí a uns anys és tornar a realitzar un treball com aquest, el que s'anomena una rèplica, per veure si els resultats són pronunciacions ja establertes entre les persones de franges d'edat avançada (els joves actuals), o si al llarg del temps les persones van tornant a la pronunciació tradicional. Només en el primer cas hi hauria realment un canvi lingüístic.

6.- Bibliografia, webgrafia

AITCHISON, Jean (1993). *El cambio en las lenguas. ¿progreso o decadència?*. Ariel Lingüística. Barcelona .

ALMUNI, Victòria; BALLESTER, Marutxi; ANDREU, Manolo [COORDS.] (2009). *La Sénia. Societat i economia*. Onada edicions, Biblioteca Cruïlla, 4. Benicarló.

BOIX, Emili; VILA, Francesc Xavier (1998). *Sociolingüística de la llengua catalana*. Ariel lingüística. Barcelona.

BUJ, Àngela (1999). "L'articulació de /a/ àtona final a la comarca del Montsià" dins DD.AA: *Societat d'onomàstica (butlletí interior, XXIII col·loqui general de la Societat d'Onomàstica Ulldecona (25/26-X-1997))*. Ulldecona.

COSERIU, Eugène (1988). *Sincronia, diacronia e historia. El problema del cambio lingüístico*. Editorial Gredos. Biblioteca románica hispánica. Madrid.

DD.AA. (1985). *Coneguem els nostres parlars*. Generalitat de Catalunya, Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica. Barcelona.

GRAU, Ferran; PRADILLA, Miquel Àngel (2005). *Rossell*. Onada edicions, Biblioteca Cruïlla, 1. Benicarló.

LAVOB, William (1994). *Principios del cambio lingüístico* Vol.1. Editorial Gredos. Biblioteca románica hispánica. Madrid.

MARTÍNEZ, Ernesto (1994). *La fonètica*. Editorial Empúries. Barcelona.

MORENO, Francisco (1990). *Metodología Sociolingüística*. Editorial Gredos. Biblioteca Románica Hispánica. Madrid.

MOUNIN, George (1983). *Historia de la lingüística. Desde los orígenes al siglo XX*. Editorial Gredos. Madrid.

PRADILLA, Miquel Àngel (1990). "La nostra parla" dins DD.AA: *Rossell 750 anys*. Ed. Grup d'Estudis "Rossell 750 Aniversari". Rossell.

PRADILLA, Miquel Àngel (1995). "El desafricament prepalatal intervocàlic al català de transició nord-occidental/valencià", dins TURELL, Maria Teresa. *La sociolingüística de la variació*. Promociones i Publicaciones Universitarias. Barcelona.

TURELL, Maria Teresa (1995). *La sociolingüística de la variació* (I. Introducció: La base teòrica i metodològica de la variació lingüística). Promociones i Publicaciones Universitarias. Barcelona.

VENY, Joan (2008). *Petit atlas lingüístic del domini català*. Vol.1. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.

Estudios fónicos. Programa oficial de postgrado UIMP, CSCIC, Gobierno de España. Ministerio de Ciencia e Innovación [en línia]. [Consulta: 2 novembre de 2012] <<http://www.estudiosfonicos.cchs.csic.es/asig2/123/>>

Formante. Wikipedia [en línia]. [Consulta: 2 desembre de 2012] <<http://es.wikipedia.org/wiki/Formante>>

Software in Speech, Hearing and Phonetic Sciences. UCL [en línia]. [Consulta: 2 desembre de 2012] <<http://www.phon.ucl.ac.uk/resource/software.php>>

Generalitat de Catalunya. Institut de Estadística de Catalunya: *Web de la estadística oficial de Catalunya* [en línia]. [Consulta: 5 de juliol 2012] <<http://www.idescat.cat/es>>

Softonic. Adobe audition. [en línia]. [Consulta: 5 desembre de 2012] <<http://adobe-audition.softonic.com/descargar>>

Softonic. PRAAT. [en línia]. [Consulta: 5 desembre de 2012] <<http://praat.softonic.com/>>

Praat: made phonetic by computer. [en línia]. [Consulta: 6 des. 2012] <<http://www.fon.hum.uva.nl/praat>>

Agraïments

Als meus pares pel gran suport que en tot moment m'han donat. Al Dr. Miquel Àngel Pradilla per les seues indicacions en la realització de la part de fonètica acústica. Al professor Andreu Garrido pel suport tècnic en el canvi de format de les gravacions de casset a .wav. I, en general, a tota la gent que ha fet possible aquest treball de recerca amb la seua participació en l'enquesta.